

MAVZU: MICROSOFT EXCEL DASTURI XAKIDA UMUMIY MA'LUMOTLAR

Zamonaviy kompyuterlarning dasturiy ta'minotining tarkibiy kismiga kiruvchi MICROSOFT OFFICE paketidagi asosiy vositalardan biri jadval protsessori deb ataluvchi EXCEL dasturidir. EXCEL WINDOWS operatsion kabi boshkaruvida elektron jadvallarni tayyorlash va ularga ishlov berishga muljallangan.

Elektron jadvallar asosan iktisodiy masalalarni echishga muljallangan bulsa-da, uning tarkibiga kiruvchi vositalar boshka soxaga tegishli masalalarni echishga xam, masalan, formulalar buyicha xisoblash ishlarini olib borish, grafik va diagrammalar kurishga xam katta yordam beradi. Shuning uchun EXCEL dasturini urganish muxim axamiyat kasb etadi va xar bir foydalanuvchidan EXCEL bilan ishlay olish kunikmasiga ega bulish talab etiladi.

Inson uz ish faoliyati davomida kupincha biror kerakli ma'lumot olish uchun bir xil, zerikarli, ba'zida esa, murakkab bulgan ishlarini bajarishga majbur buladi. MICROSOFT EXCEL dasturi mana shu ishlarni osonlashtirish va kizikarli kilish maksadida ishlab chikilgandir.

MICROSOFT EXCEL elektron jadvali xisoblash vositasi sifatida karalib, iktisodiy va moliyaviy masalalarni echishda yordam beribgina kolmay, balki xar kungi xarid kilinadigan ozik-ovkatlar, uy-ruzKor buyumlari xamda bankdagi xisob rakamlari xisob-kitobini olib borishda xam yordam beruvchi tayyor dasturdir.

EXCEL elektron jadvalining asosiy elementlari

MICROSOFT EXCEL dagi barcha ma'lumotlar jadval kurinishida namoyon bulib, bunda jadval yacheykalarining (xonalarining) ma'lum kismiga boshlanKich va birlamchi ma'lumotlar kiritiladi. Boshka kismolari esa xar xil arifmetik amallar va boshlanKich ma'lumotlar ustida bajariladigan turli amallar natijalaridan iborat bulgan axborotlardir.

Elektron jadval yacheykalariga uch xil ma'lumotlarni kiritish mumkin:

- matnli;
- sonli ifodalar;
- formulalar.

Matnli ma'lumotlar sarlavxa, belgi, izoxlarni uz ichiga oladi.

Sonli ifodalar bevosita jadval ichiga kiritiladigan sonlardir.

Formulalar — kiritilgan sonli kiymatlar buyicha yangi kiymatlarni xisoblaydigan ifodalardir.

Formulalar xar doim «q» belgisini kuyish bilan boshlanadi. Formula yacheykaga kiritilgandan keyin shu formula asosida xisoblanadigan natijalar yana shu yacheykada xosil buladi. Agar shu formulada foydalanilgan sonlardan yoki belgilardan biri uzgartirilsa, EXCEL avtomatik ravishda yangi ma'lumotlar buyicha xisob ishlarini bajaradi va yangi natijalar xosil kilib beradi.

EXCELning asosiy ishlov berish ob'ekti xujjatlar (dokumentlar) xisoblanadi. EXCEL xujjatlari (dokumentlari) ixtiyoriy nomlanadigan va XLS kengaytmasiga ega bulgan fayllardir. EXCELda bunday fayllar «Ishchi kitob» deb ataladi. Uar bir Ishchi kitob ixtiyoriy sondagi elektron jadvallarni uz ichiga olishi mumkin. Ularning xar biri «ishchi varak» deb ataladi. Uar bir ishchi varak uz nomiga ega buladi. Ishchi kitobni xosil kilish uchun MICROSOFT EXCEL dasturini ishga tushirish zarur. Ishchi kitobning tarkib elementlaridan biri ishchi varak, ya'ni elektron jadval xisoblanadi.

Elektron jadvalning asosiy elementlari esa yacheyka va diapazonlardir.

Yacheyka — bu jadvaldagi manzili kursatiladigan xamda bir kator va bir ustun kesishmasi oraliKida joylashgan elementdir. Yacheyka kesishmalarida xosil bulgan ustun va kator nomi bilan ifodalanadigan manzili bilan aniklanadi. Masalan, A — ustun, 4 — kator kesishmasida joylashgan yacheyka — A4 deb nom oladi. Yacheykaga sonli kiymatlar, matnli axborotlar va formulalarni joylashtirish mumkin.

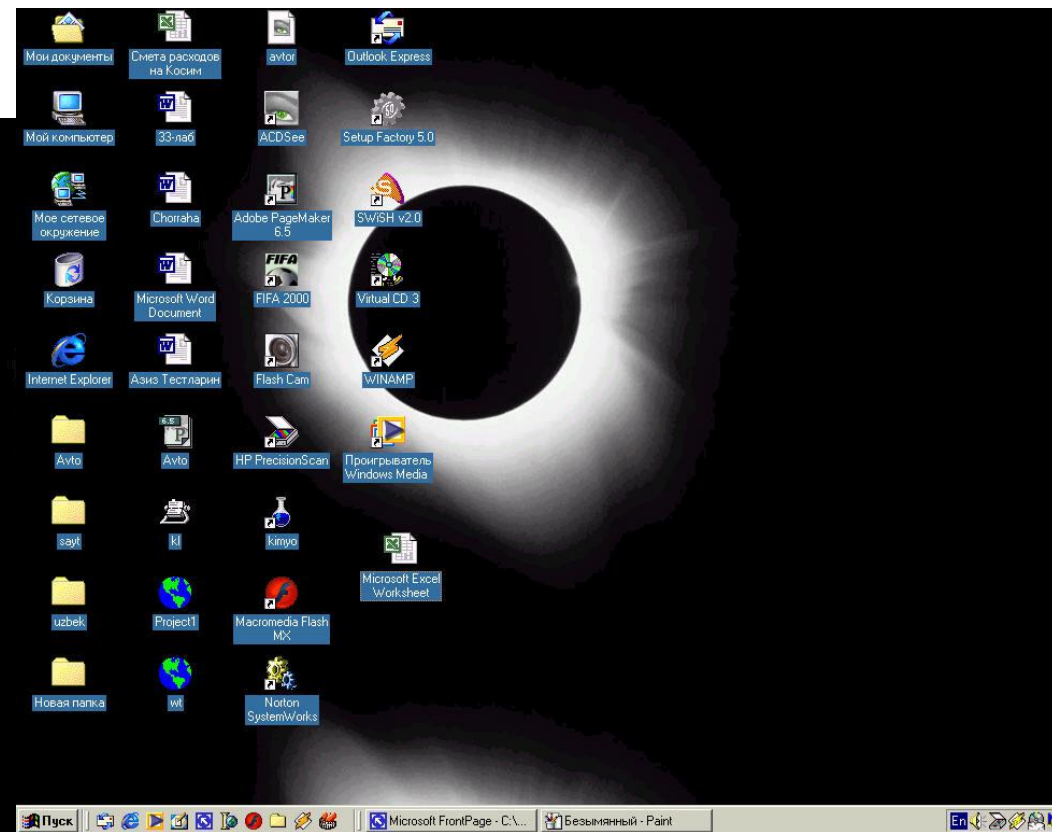
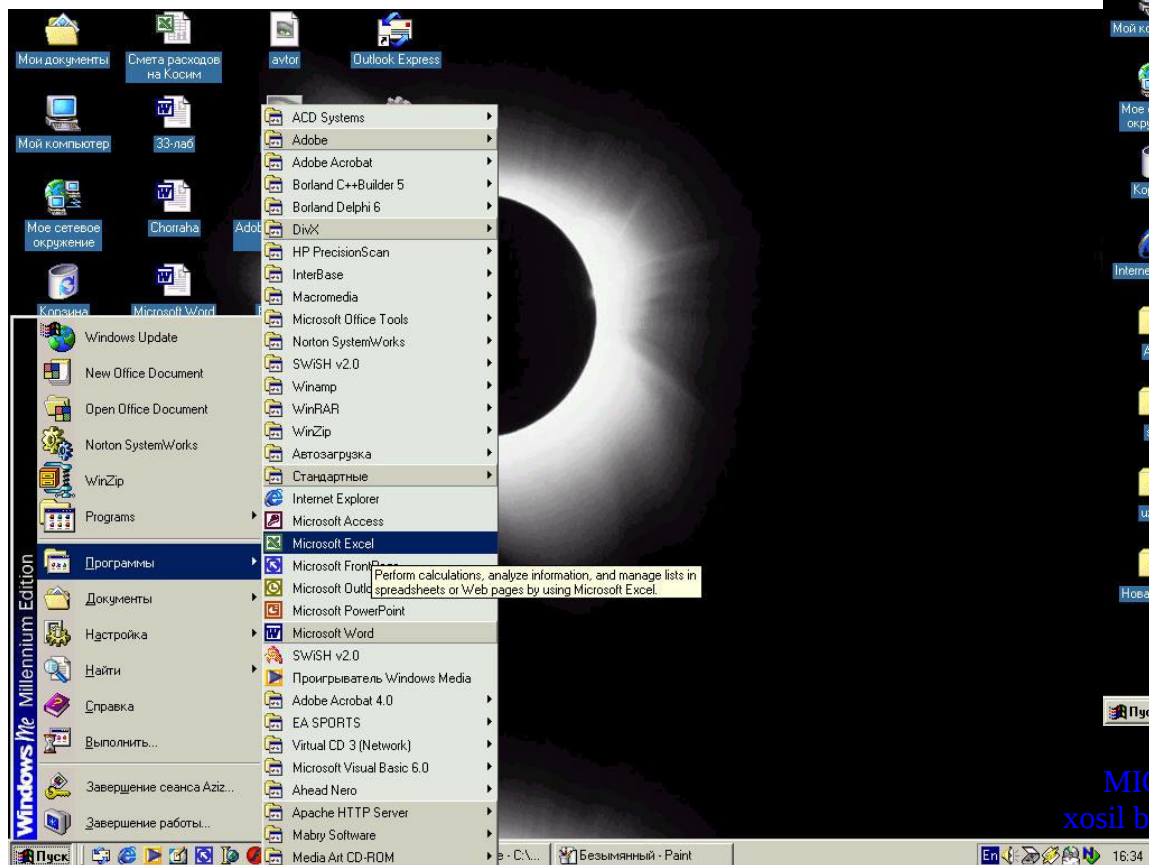
Bir necha yacheykalardan tashkil topgan gurux diapazon deb ataladi. Diapazon manzilini kursatish uchun uni tashkil etgan yacheykalarining chap yukori va ung kuyi yacheykalar manzillari olinib, ular ikki nukta bilan ajratilib yoziladi. Masalan: A1:A4

Ishchi jadvallarni kurib chikishda yoki yacheykalarni bichimlashda ish olib borayotgan diapazonning manzilini bilish shart emas, lekin formulalar bilan ishlayotganda bu narsa juda muximdir.

MICROSOFT EXCEL dasturini ishga tushirish

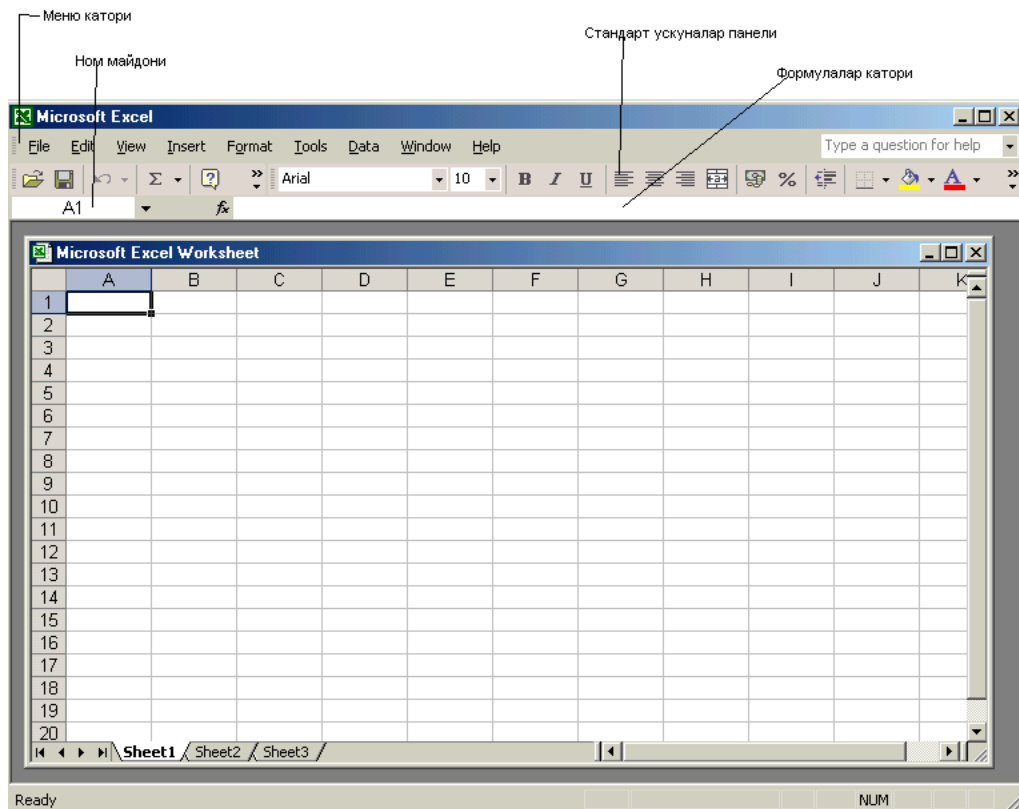
MICROSOFT EXCEL dasturini bir necha usul bilan ishga tushirish mumkin:

1. Ish stoli menyusidan kuyidagilarni bajarish orkali:
«Pusk»—«Programmo`»—«MICROSOFT EXCEL» (8.1-rasm).



MICROSOFT EXCEL ishga tushirilgandan sung ekranda ikkita darcha xosil buladi: ilovalar darchasi va xujjatlar darchasi (8.3-rasm).

2. MICROSOFT EXCEL da yozilgan ixtiyoriy xujjatni ochish yordamida (8.2-rasm), bunda EXCEL dasturi avtomatik ravishda ishga tushiriladi.



Ilovalar darchasining asosiy elementlari

1. Sarlavxalar katori. Bunda dasturning nomi, joriy (ayni vaktda ish yuritilayotgan) ishchi kitobining nomi beriladi.



Shu katorning ung yukori burchagida darchaning tashki kurinishini uzgartiruvchi uchta boshkaruv tugmasi joylashgan.



1) Ish olib borilayotgan ekranni (dasturni) vaktincha yopish. Bunda yopilgan dastur «Pusk» menyusi katorida paydo buladi.



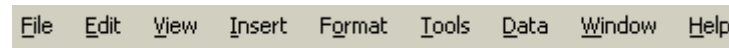
2) Ish olib borilayotgan mulokot darchasini ekranda tulik yoki dastlabki xolatga keltirish tugmasi



3) Ish olib borilayotgan mulokot darchasini yopish tugmasi



2. Menyu katori (gorizontal menyu). Unda kuyidagi bulimlar mavjud: «Fayl» (Fayl), «Pravka» (TuKrilash), «Vid» (Kurinish), «Vstavka» (Kuyish), «Format» (Bichim), «Servis» (Xizmat kursatish), «Danno`e» (Ma'lumotlar), «Okno» (Oyna), «Spravka» (Ma'lumotnoma). Ulardan biri bilan ishlash uchun katordagi ixtiyoriy bulim ustiga sichkoncha kursatkichini olib kelib bosiladi, natijada tanlangan bulim menyusi elementlari ruyxati ochiladi. Menyular bilan ishlash MICROSOFT EXCEL ning asosiy buyruklarini berish usullaridan biri xisoblanadi.



3. Uskunalar paneli.

a) Standart uskunalar paneli buyruklarni kursatuvchi, gorizontal menyuning standart buyruklarini takrorlovchi tugmalardan (piktogrammalar)dan iborat.



b) Bichimlash uskunalar paneli, buyruklarni kursatuvchi va kiritilayotgan axborotlarni bichimlashga imkon beruvchi tugmalardan iborat.

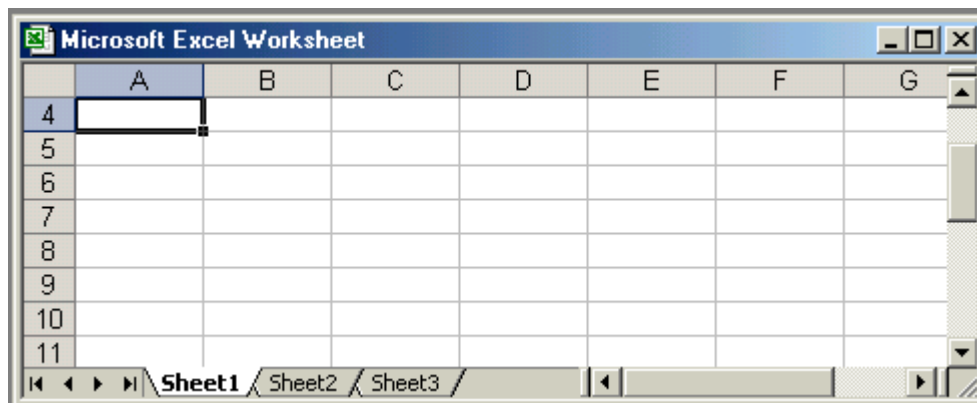


4. Formulalar katori. MICROSOFT EXCEL ga ma'lumotlar kiritilayotganda barcha axborotlar, matnlar, sonlar va formulalar mana shu katorlarda aks ettiriladi.

6. Ishchi kitob nima va u nimalarni uz ichiga oladi?
7. EXCEL dasturini ishga tushirish usullarini aytib bering.
8. Ilovalar darchasining asosiy elementlari nimalardan iborat?
9. Uskunalar paneli necha turga bulinadi?
10. Elektron jadvalning asosiy elementlarini aytib bering.

5. Nom maydoni. Bu maydonda joriy ishchi kitobning faol yacheykalarining manzili va nomi kursatiladi. Nom maydoni diapazon (yacheykalar guruxi)ga yoki tanlangan yacheykaga tezda nom berish uchun xam ishlatiladi. Agar sichkoncha kursatkichini nom maydonidan ung tomonda joylashgan strelka ustiga olib borib sichkonchani chap tugmasini bossak, unda faol ishchi kitobidagi nomlangan yacheykalar va diapazonlarning (agar ular mavjud bulsa) xamma nomlarini birma-bir kurib chikish mumkin.

A1



6. Xolat katori. Unda yacheykaga tegishli turli ma'lumotlar kursatiladi.

Savol va topshiriklar



1. EXCEL dasturi nima va nima uchun ishlab chiqilgan?
2. EXCEL da ma'lumotlar kaday kurinishda yoziladi?
3. Elektron jadvallar yacheykalari necha xil buladi?
4. Formulalar nima va ular kaerda yoziladi?
5. EXCEL ning asosiy ish ob'ekti nima?